Alex. Leo Șerban
RETRO VIZOARE (2)
LiterNetro
2006

Retro *Vizoare* (2)

fotografii de **Alex. Leo Şerban**

Redactor: Răzvan Penescu rpenescu@literne t.ro; Editor pdf: Iulia Cojocariu
Corectura: Corina Ungureanu

Textele sînt semnate de: Radu Afrim [RA], Teodor Baconsky [TB], George Banu [GB], Ştefan Bălan [ŞB], Iulia Blaga [IB], Dragoş Bucurenci [DB], Mircea Cărtărescu [MC], Mihai Chirilov [MCh], Marina Dumitrescu [MD], Bogdan Ghiu [BG], Andrei Gorzo [AG], Anca Grădinariu [AGr], Florin Iaru [FI], Gabriel Marian [GM], Răzvan Mazilu [RM], Aurelia Mocanu [AM], Ioana Nicolaie [IN], Ioana Pârvulescu [IP], Horia-Roman Patapievici [HP], Andrei Pleşu [AP], Simona Popescu [SP], Ana Maria Sandu [AMS], Dan Stanciu [DS], Cecilia Ştefănescu [CŞ], Iulian Tănase [IT], Mircea Vasilescu [MV]. Textele semnate "a.l.ş." aparţin autorului.
Mulţumiri speciale: Cosmin Bumbuţ şi Mircea Deaca.

Fotografii: © 2006 **Alex. Leo Şerban**
Toate drepturile rezervate.

© 2006 Editura LiterNet pentru versiunea .pdf Acrobat Reader
Este permisă descărcarea liberă, cu titlu personal, a volumului în acest format.
Distribuirea gratuită a cărţii prin intermediul altor situri, modificarea sau comercializarea acestei versiuni fără acordul prealabil, în scris, al Editurii LiterNet sînt interzise şi se pedepsesc conform legii privind drepturile de autor şi drepturile conexe, în vigoare.

ISBN: 973-7893-44-1
Editura LiterNet
http://editura.literne t.ro | office@literne t.ro

Acum vei ieşi din METROPOLIS. Sau vei intra – e acelaşi lucru. METROPOLIS e peste tot. Peste tot e METROPOLIS. [a.l.ş.]

Mi-a spus unde să vin. M-a asigurat că o să găsesc un mesaj. N-am găsit nimic - doar un colţ de stradă, unde am stat şi am aşteptat. În timp ce aşteptam mesajul, s-a făcut frig. Mi-am ridicat gulerul de la haină şi am continuat să mă uit în jurul meu, încercînd să citesc toate lucrurile care puteau constitui mesaje. În cele din urmă, a apărut cineva, s-a oprit lîngă mine. Am întrebat: „Ai ceva să-mi transmiţi, vreun mesaj?". Mi-a spus că nu, iar eu mi-am cerut scuze. S-a uitat în jur, a spus că înţelege, apoi a adăugat, de parcă ar fi avut vreo legătură, că „vremea e a ploaie". M-am simţit luat peste picior şi am mîrîit: „Să plouă, dar!". Am dat să plec şi atunci am avut senzaţia că am ceva în mînă, ceva ce-mi alunecă printre degete, şi m-am uitat repede în jurul meu, convins că voi vedea ce trebuie. Dar toate erau ilizibile. [AG]

Echilibrul perfect este compus din trei copaci lipsiţi de apărare, doi bărbaţi inconştienţi şi o torţă care transformă în scrum cercurile ostile. [IT]

„Bună dimineaţa! Scularea!” Dar la ce bun şi, mai ales, pentru ce? Boschetarii, cum li se zice pe româneşte, sînt, alături de prostituate, fiinţele prin excelenţă *bataillene*: marii consumatori, prin neproducţie. Ei ţin lumea în echilibru, ei, sfinţii, asceţii, doar ei se mai zbat să contrabalanseze supraproducţia, superproducţia (de „lume”). Să dormi cu îndîrjire – cu „nesimţire”, vom spune negreşit, noi, grăbiţii, consumatorii etern consumaţi (căci relaţia de consum, dominantă, roade pe la ambele capete, aşa cum sabia ucide nu doar cu vîrful, ci şi cu mînerul) –, ziua-n amiaza mare: ce proiect măreţ, eremitic disimulat! Să înalţi o piramidă de inactivitate, minut cu minut şi zi după zi, de cele mai multe ori în cel mai autentic mod cu putinţă, adică fără chiar să o ştii: cît sacrificiu în toiul frenetic al lumii contemporane! Căci imaginea ne oferă tocmai balanţa acestei lumi: produsul tehnologiei serializate, mijlocul realizării vitezei, înfrînat, legat, ţinut în şah locului (pentru a sfinţi locul) de „nesimţirea” somnului în plină zi, fără program şi fără măsură, de mîna atîrnînd inutilă, neproductivă, aproape de trupul din care i se reaminteşte, vegetativ, că face parte. Pentru mine, o imagine nu doar paradisiacă, ci pur şi simplu cosmogonică. Capelă Sixtină întrupată jos, pe-un trotuar. [BG]

Parisul şi Lisabona sînt două oraşe predilecte, *citite fotografic* de Leo, cu o discretă, dar neascunsă voluptate. În asemenea capitale, el *decelează* de fiecare dată un *alt* secret al streşinii de acoperiş, al piciorului de pod, al *colţului de stradă*, al scării sau al copacului, ca şi al *graffiti*–ului sau al gării pustii – elemente deopotrivă universale şi puternic marcate de atmosfera Locului. Ochiul fotografic este, aş spune, antonionian în redarea peisajului „gol", unde parcă şi tăcerea vorbeşte, aşa cum, pe de altă parte, plaja Sudului portughez, Algarve, amintind o Lido di Venezia viscontiană, pare încărcată de misterul unei poveşti neterminate sau... încă neîncepute.

Aş insista asupra impresiei că multe din fotografiile lui Leo, prin subtila lor *economie* internă, generează senzaţii „paralele": olfactive, sonore sau tactile. Una din imaginile cele mai percutante – aceea a unui *graffiti* lisabonez, pe un zid (cu textul „*God cursed Portugal*") – poate fi punctul de plecare pentru o asemenea experienţă, a oricărui privitor... [MD]

Dacă îmi va ieşi în cale colţul acela de clădire, cu firma pe care scrie „*Confecçoes*” voi fi atent să nu mă las furat de aerul retro al obiectului-firmă (cum precis că aş fi tentat), şi voi încerca să îl plasez într-o *imagine*, aşa cum a făcut şi Leo. Iar dacă voi ajunge lîngă peretele pe care scrie *Portugal is cursed by God* mă voi strădui să nu văd clădirea din care face parte peretele şi să nu mă gîndesc la sensurile şi conotaţiile propoziţiei scrise cu *spray* de cine ştie cine, cine ştie cînd. [MV]

Leo a trecut pe aici şi a revenit, pentru a ţăcăni din aparatul său, tot mai sensibil la scandalul nudităţii anecdotice. Îmi place faptul că nu s-a lăsat furat de mirajul subtilităţii căutate, al „mesajului" alegoric sau al simbolismului „universal". A ocolit metaficţiunea istoriografică, ticul tarkovskian, orologiul alungit, din pictura metafizică... Şi-a menţinut prospeţimea unui amator îmbătat de misterul gol al fiecărui loc străbătut, în Lusitania sau aiurea. S-a decupat, prin urmare serială, o *Leo-sitania* pe alocuri irezistibilă. O ţară adevărată, fără comentarii, şi de necomentat altfel decît printr-un spasm tăcut de plăcere. De nu cumva exagerez cu jocurile onomastice, mi-aş încheia trăncăneala printr-un „Leo-brigado"! (cît se poate de serios şi de senin, precum ţara din care vine). [TB]

Gemenele asimetrice. Dacă nu sînt gemene, parc-ar fi (şi îmbrăcate la fel, în costum de „marinel”!). Dar nici nu mai contează, de fapt, pentru că în toată poza mă văd pe *mine-două* şi cu ce-i ascuns (destul de obvios!) *trei*. Una levitează pe loc (!), balonul a sărit peste ea (mine) – şi-apoi a stat! Va pluti veşnic în realitatea acestei imagini. În colţ, mai în spate, un obiect desfiinţat prin acoperire. Acoperire-mîzgălire-radiere. Dar e acolo un obiect? Sau poate o fiinţă? Balonul e-n terenul lui/al ei. Şi uite, cum ochiul peste ochiul aparatului transformă mica săritură ratată, în plutirea la care – rămînînd cu picioarele pe pămînt – priveşti uimit(ă). [SP]

Pietriş mîncat de vreme, asfalt ros, un dreptunghi metalic şiroind de rugină şi, printre frunzele îngălbenite, trupul delicat al unei păpuşi cu capul înjumătăţit, o absenţă pe o eşarfă mov, un ochi rimelat scurs deja în pămînt, devorat de rădăcinile copacului. Timpul are carnaţie arlechinescă-n fotografie, singurătatea-i în veşmînt alb şi fără un obraz, dezolarea e dintr-un film al lui Kubrick şi dungile din asfalt au chipul abandonului, al hazardului... Iar ce-a mai rămas, nu-i decît singurătate. [IN]

Aşa sînt şi eu. Uitaţi-vă bine, chiar dacă e prea uşor de descris. [HRP]

„Le chat givre”

O fereastră-oglindă la fel de imposibilă ca o pictură de Magritte (Escher?). Fotograful (auto)desfiinţat. Faţa lui, aparatul lui, gestul lui – blanc! blanc! blanc! (la propriu, acoperite de rama unei ferestrei). Se ascunde sau se estompează voluntar, croind doar prin cadrare-declanşare o *ars poetica*? În loc de fotograf (şi-n loc de semnătură), misterioasa pisică de ceaţă. (Şi-acolo, cocoţat pe-un scaun – sau plutind? – nu spre ea îşi îndreaptă el, mai întîi, privirea?).

P.S. Ce caută zidul ăla alb, cu numele străzii pe el, în cadru? De unde-i zidul ăsta? Şi ce-ţi arată, de fapt, această fereastră închisă, răsturnînd clişeul răsuflat al ferestrelor deschise? [SP]

Băile mi-au plăcut întotdeauna. Băile vechi, cu gemuleţ deasupra, în tavan, ca să comunice şi cu podul, cu cada veche pe picioare ca nişte labe de balaur, cu o masă care să prefacă baia într-o cameră normală, unde se poate sta, fuma, citi. Băii din fotografia lui Leo i-ar lipsi jaluzelele. Poate chiar lipsa lor mă face acum să mă gîndesc că în fotografia din mintea mea (fotografia fotografiei lui Leo) există jaluzele. Aici a urmat o pauză în care am lipsit de acasă, cu poze cu tot. Le-am purtat cu mine, ascunse în agendă, dar nu m-am uitat la ele. Cu toate astea, mă gîndesc că au avut un interesant schimb de experienţă cu ferestrele din altă parte şi, chiar neprivindu-le, m-am apropiat şi mai mult de ele. Într-o zi, stăteam în pat şi fumam şi, deodată, am avut revelaţia că geamul camerei mele se deschide de fapt în afară şi că eu stau tot afară şi mă uit la el, un pic suspendată în această contemplare a mea. Ideea m-a speriat un pic şi am simţit că-mi pierd echilibrul. În ce priveşte fotografia cu baia şi cu lumina galbenă care intră prin geam, ea îmi aminteşte, nu ştiu de ce, de studenţie. [IB]

„Sunt vise ce, parcă, le-am trăit cîndva şi undeva, precum sunt întîmplări vieţuite, despre care ne întrebăm dacă nu au fost vise.”, scria Mateiu în *Remember*.

Iar fotografia asta, parcă e o ilustraţie la *Remember*, o poveste în care, parcă, am fost cîndva...

Interiorul din imagine ar putea fi camera, odaia lui Sir Aubrey de Vere, *dandy*-ul în albastru. Policandrul aprins, dublat de „oglinda cu ape adînci” (în care mi-l închipui reflectat pe Sir Aubrey), luminează misterios un interior decadent, deşi afară, pare a fi zi.

Înserare înăuntru şi lumină afară – ecleraj straniu, *à la* Magritte.

Înăuntru – licăriri de argintărie şi un întreg instrumentar pe poliţele vitrinelor, obiectele de înfrumuseţare ale lui Sir Aubrey: sticluţe, pensete, ace, parfumuri şi multe bastoane, probabil cîte unul pentru fiecare veşmînt...

Afară, prin fereastra „ce nu are nici geam şi nici perdea şi, totuşi, abia se cerne o lumină înveninată”, un pod peste o apă, probabil rîul în care a fost găsit ucis Sir Aubrey.

Şi colivia goală. Ştiu... în colivie l-aş închide pe Sir Aubrey, să îl admir ca pe o pasăre rară şi să fiu sigur că aşa nu i se va întîmpla nimic rău, niciodată. [RM]

Trompe l'oeil. Concentrat, surprins, neliniştit, aşa pare bărbatul între două vîrste, cu barbă şi cu ochelari din oglindă. În faţa lui se deschide o lume de obiecte vechi şi inutile, de cărţi, vitrine şi perdele grele. Nu e singur, mai sînt două femei în încăpere: una ia o carte de pe masă, iar cealaltă priveşte nişte mărunţişuri. Blitz-ul s-a insinuat, a nimerit într-un moment de intimitate maximă, aşa că primul impuls e să întorci capul jenat, ca nu cumva cele trei siluete fantomatice să se supere şi să dispară. Un colţ de încăpere greu, sufocant, teatral şi baroc, dar atît de moale şi de fascinant, ca draperia de pluş din fundal care învăluie şi ascunde toate istoriile lucrurilor adunate de-a valma, într-un singur loc. Miroase înţepător a lemn vechi, cariat şi a argint proaspăt lustruit. [AMS]

Îmi vine să rîd, că de mine se sprijină, de atîta timp, un tratat de pictură: *Le grand livre de la peinture à l'huile*. Ei învaţă din cărţi, cu eforturi de neînchipuit, ceea ce eu ştiu instinctiv, de la naştere. Nimic din cartea aia nu mi-e străin: ştiu toate legile perspectivei, ştiu să-i măresc şi să-i micşorez, să-i înfrumuseţez şi să-i pocesc, să-i scald în lumină şi să-i acopăr de umbre. Îi pun în ramă şi-i las, preţ de cîteva secunde, să se vadă în tablou. Ultima mea creaţie: *L'Ange gardien.* Fireşte, cel din dreapta. [IP]

Ehei, l-am prins pe Leo cu o fotografie (îndelung) regizată. E calofilă cît începe, e turnată în sepia, e dandystă cu moderaţie, e *brit* (nu pop), e conservatoare (nu ultra), e ornată cu o mînă frumoasă (sexul mîinii nu contează), o oglindă. Whatever... E genul de fotografie care are un „*before*" şi un „*after*". Bună pentru examenul la regie. Să inventezi o poveste. Un E.A. Poe, dacă te ţine. Deşi miza pozei e pe suspans şi pe mister (gen: a cui e mîna, ce carte citea mîna de sex ambiguu sau care e relaţia fotografului cu mîna de sex ambiguu), eu pariez pe frivolitatea ei. În plus, fetişismul invadează atmosfera. Am intrat în camera Marelui Fetişist. Cartea e din alt film: geometrie concretă şi albă (*effect diffuser*). Şi mai ales, pare a fi una nouă. Citez din vorbele unui amic, pacient al spitalului de boli psihice din Beclean (*be clean*): „Ăştia au zis că n-ai voie să publici aşa romane pătrate!". Bizar! Tocmai cartea aceasta mă scoate din casă, mă duce în stradă, mă direcţionează spre gura de metrou, mă obligă să iau metroul, mă aşează pe scaun şi-mi zice: „Citeşte-mă AICI!". Nu mîna, ci cartea îmi spune că există cineva viu în cameră. De aceea, prefer să rămînă mîna şi să dispară cartea. Să fie uitată în metrou, după citire. [RA]

Un soare acoperind oasele transparentizate

ar putea suna ca o poezie modernistă (dintr-aia de-i enervează pe postmoderni!), metafhorichă, dacă nu s-ar vedea imaginea, radiografia, prinsă cu *scotch,* ca un vitraliu negru-auriu, ca un tablou cu misterioasă literă *G* în mijloc. Cum să-nţelegi grafia „radioasă" a oaselor? Ce fel de radiografie-i asta? Ce fel de corp e prins de „raze"? E ca şi cum o mînă ar sta lîngă picior! Sau lîngă altă mînă, de uriaş, surprinsă pe unde ar trebui să fie articulaţia cotului. Toată poza-i sucită! Şi cum e pusă! Parc-ar fi lipită direct pe aer („lipită de aer" – alt modernism!). Clădirea din spate poate e reală, dar, dacă te uiţi mai bine în dreapta, ai să vezi un panou ca de lemn, prelungind perpendicular cealaltă latură cu „clădirea"-butaforie. Să punem motoarele (poetice) de căutare în funcţiune! Ce reprezintă? Depunem la *X-Files*. Capitolul „Fizica alternativă". [SP]

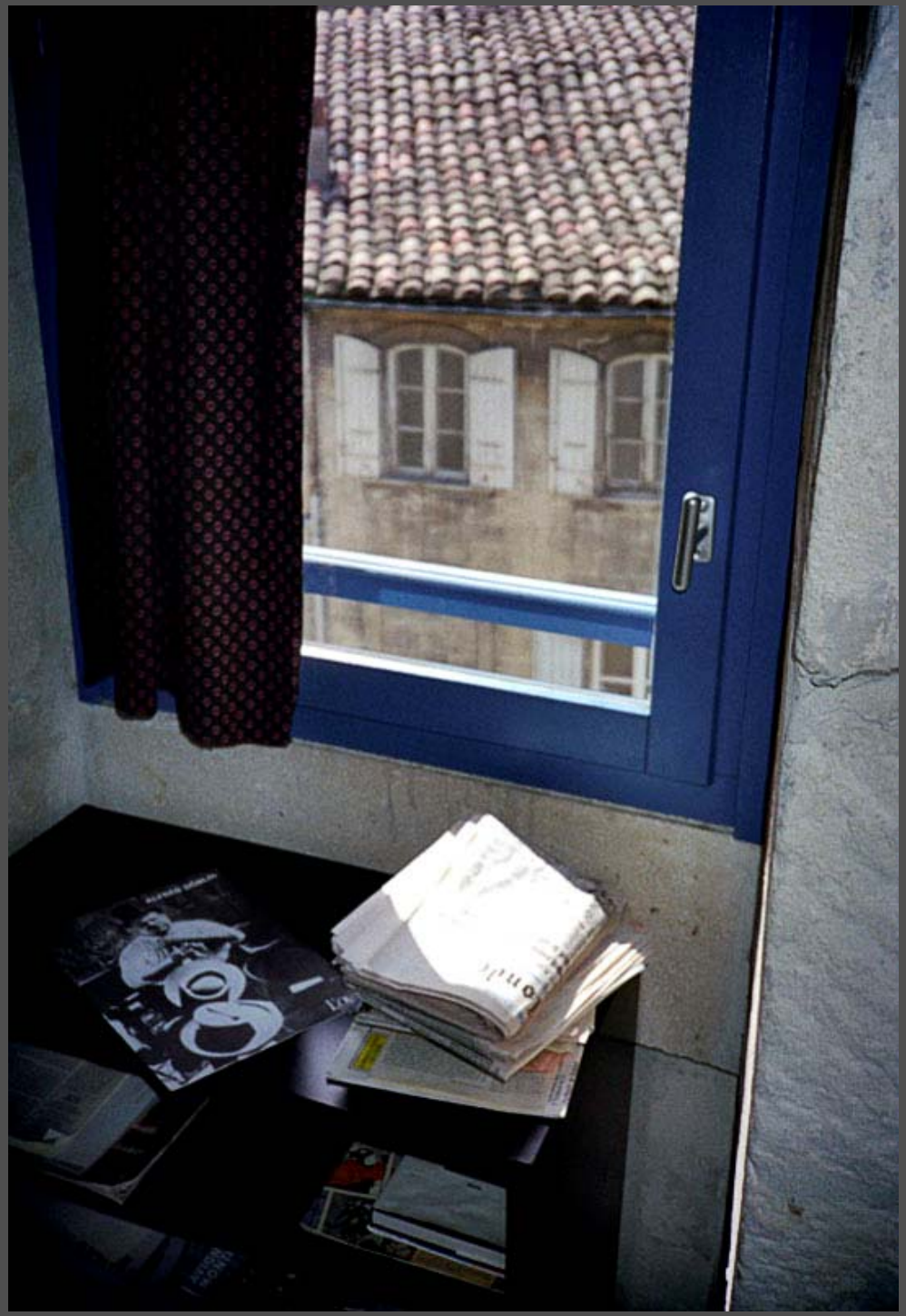

Nu mă amuză să stau închisă, ca acum. Rostul meu, dacă-mi permiteţi să am o părere, este să fiu o fereastră deschisă. Nu-mi place cînd oamenii se oglindesc în mine, nu sînt o oglindă, sînt o fereastră, ceea ce e incomparabil mai greu. Oglinda e ca o închisoare. Eu sînt liberă. Am un dincoace şi un dincolo pe care le unesc, cum numai eu ştiu. Spre deosebire de ea, de oglindă, eu aduc împăcarea. Îmi plac olanele de *vis-à-vis*, îmi plac perechile mele, de pe partea cealaltă, şi le fac semne luminoase, zi de zi. Ce e dincoace, m-a interesat întotdeauna mai puţin. *Lumea de dincolo* mă preocupă pe mine… [IP]

Ruina are, cel mai ades, paşaport mediteraneean. Să surprinzi o rulotă depliată, în plin menaj de resursare lîngă o zidire ruinată, este un racursi al vanităţilor istoriei.
Toată imaginea este încadrată într-un arc simbolic (natură-cultură): un platan desfrunzit, de culoarea rece a pietrei de calcar vechi şi cornişa curbată, colorată pestriţ, în romburi de bîlci, a unei arene de circ.
Fotograma provensală a lui a.l.ş. este un dicton limpede şi amar despre CIRCU-laritatea efemerului. [AM]

Ca de obicei, plouase din abundenţă. Toată dimineaţa, şi-apoi puţin peste amiază. Trecătorii n-aveau încotro şi călcau prin băltoace, privind totuşi în jos, de parcă ar fi putut să le evite. Uzi pînă la glezne, greoi şi tăcuţi, se gîndeau – din obişnuinţă – că există numai o singură imagine potrivită cu momentul acela (plumburie, tristă & standard-londoneză), dar brusc, le-a venit ideea să mute cerul cu vîrfurile umbrelelor... Au ridicat ochii din caldarîm, au ţintit înspre plafonul de nori (o cuvertură formată din vîrfuri de umbrelă lucioase, ca zimţii patului unui fachir), au apăsat pe buton la unison şi din senin, *clic*, a apărut o alta – aceasta: *IWP / Instant weather photography.* Unii zic că e ultima descoperire în materie de catering urban. [a.l.ş.]

Ca să te întorci la locul faptei, îţi trebuie zece paşi.
Primul pas: să te gîndeşti bine dacă a te întoarce la locul faptei e un lucru prudent. Al doilea pas: să ajungi la concluzia corectă că nu, nu e un lucru prudent, şi să ridici piciorul pentru al treilea pas. Al treilea pas: vine după al doilea şi îi face în ciudă – nu e amuzant?, trebuie să-ţi dai seama că e amuzant. Al patrulea pas: Hitchcock a spus că toate filmele sale sînt, de fapt, comedii. Pasul cinci: s-a auzit ceva?, nu e sigur, pentru că nu există bandă sonoră; e mai bine aşa; e mai rău? Pasul şase: după care te opreşti şi aprinzi o ţigară, ca să te nelinişteşti de-a binelea. Pasul şapte: s-a auzit ceva?, lăsaţi-mă să-mi fumez ţigara, în nelinişte. Pasul opt: mai sînt doi paşi pînă se face întuneric. Pasul nouă: ai călcat pe ceva, ai vrea să nu vezi ce e, dar încă nu e întuneric, ghinionul tău. Pasul zece: există o bună cuviinţă a întoarcerilor la locul faptei, deci trebuie să te ştergi pe picioare înainte de a intra. [AG]

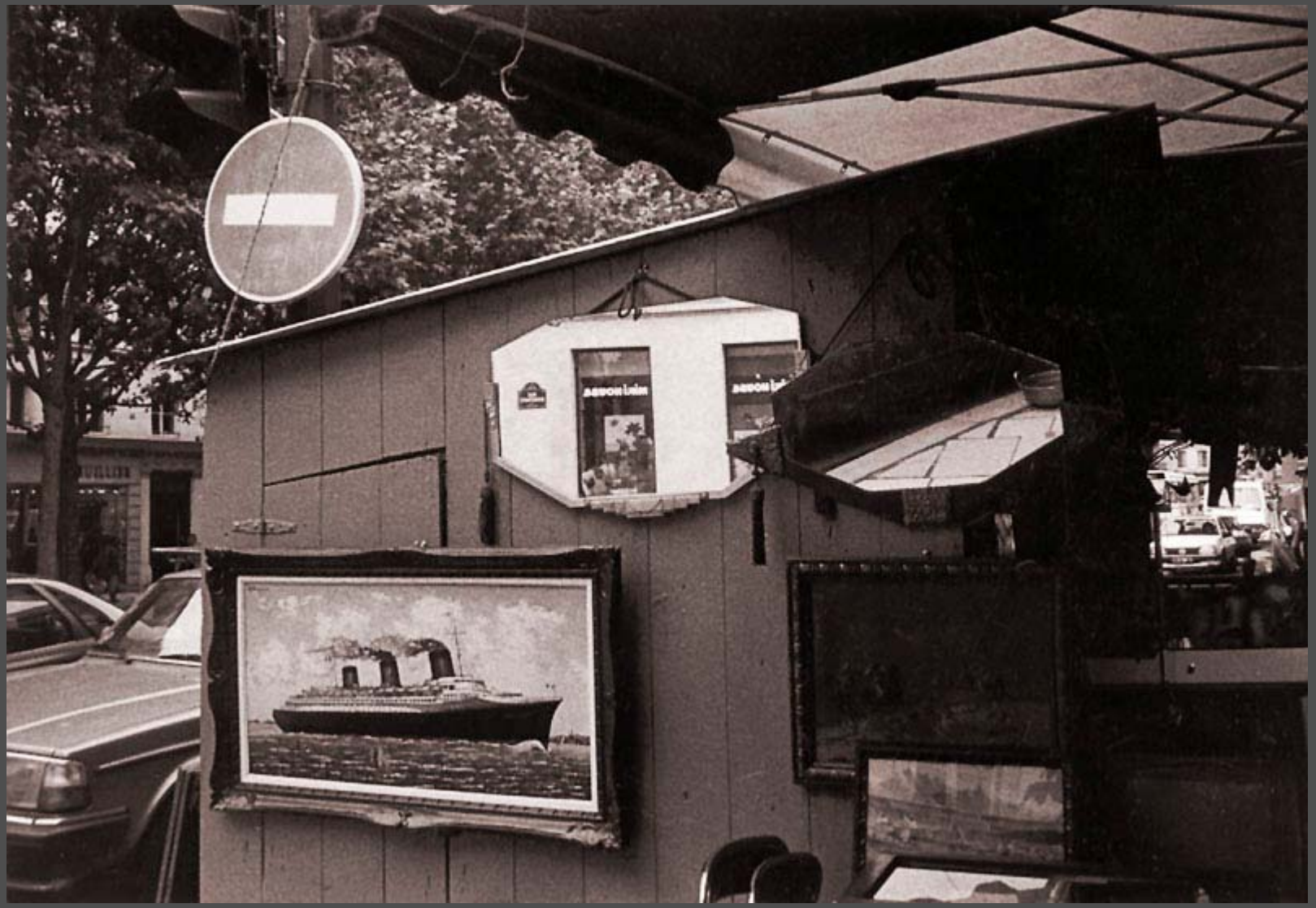

Este o călătorie, este un drum, este o direcţie. Mai mult n-aş putea spune. Din unghiul în care mă aflu, lucrurile par întocmai aşa; deşi s-ar putea să fie doar o impresie provocată de direcţia din care privesc, de lungul drum pe care l-am străbătut pînă aici. De o călătorie pe care, probabil, am făcut-o şi de care nu îmi mai amintesc. [a.l.ş.]

Ceea ce vezi este camera fondatoare, transparenta cameră interioară, singura fără pereţi. Pe rafturi se află obiectele detestabile, a căror prea îndelungată şi vulgară întrebuinţare poate duce la dependenţe greu de controlat. Însă căpşunele, de ce preferă ele suprafeţele metalice? Şi farfuriile – de ce sînt pline cu pene? [IT]

În garaj, în spatele casei, disimulat şi deopotrivă semnalat, denunţat prin culoare, acolo este în veci Atelierul, locul artistului, copil jucăuş, dar uneori prea neastîmpărat, cu înclinaţii ciudate, perverse poate, mincinos (*LIAR*), bun de legat (*LIER*) şi de vizitat pe ascuns, ca un monstru. În cel mai bun caz inutil, dacă nu dăunător. Atelierul artistului trebuie, cu orice preţ, păstrat şi cultivat, dar nu atît cu intenţii patrimonial-muzeale, cît ca spaţiu utilizabil, la o adică, în mod industrial, asemeni spitalelor, bordelurilor (astăzi eradicate) sau închisorilor: pentru supravegherea „anormalilor" care, astfel atraşi, se denunţă, se semnalează, se vopsesc singuri într-un fel de galben social nelavabil, fosforescent. Uşa este veşnic întredeschisă: „Pe aici, vă rog!", te auzi poftit, căci dacă tot dai tîrcoale (asemeni fotografului nostru), vei sfîrşi prin a intra în conul de lumină al puterii. Căci, cine ştie, poate că fotograful nostru, artistul, nu-i decît camera video, Aparatul care ne transformă vieţile „infame", dosnice, în materie (nemărturisită) pentru istoria (sublimă). Poate că nici nu e cineva, imediat, în spatele Aparatului, ci mult deoparte, într-un loc bine securizat, invizibil. Artizanii noii societăţi, supraveghindu-i pe vechii artişti: „Fiţi cu ochii pe ei! Lăsaţi poarta artei deschisă, dar notaţi-i neobosit pe toţi cei care intră, şi chiar pe nehotărîţi şi pe ezitanţi!". Trăim pe scenă, şi scena, tocmai de aceea, e tot goală. Etc. [BG]

Infernul, ca şi iubirea, e aglomeraţie. [HRP]

Trăim într-un timp în care
doar insuficientul ni se pare
dezirabil şi numai necesarul ni
se pare insuficient. [HRP]

Imanenţă cenuşie şi oarbă: oriunde te-ai duce, ajungi tot acasă, ai ajuns deja, eşti. Alegeri echivalente: dreapta/stînga, nimereşti negreşit. Singurul ocol, Ulise, este pe sus, singurul loc colorat: cocleala de pe Pămînt va fi, poate, verde crud? Şi mai ales: nu mai visa la întoarcere, la blînda, prostească echivalenţă dintre *călătorie* şi *întoarcere*. Nu călătorim pentru a reveni. Nu de-asta ne ducem în moartea cea mereu proaspăt oxidată (ardere instantanee): ca să ne întoarcem în lumea direcţiilor echivalente ca revenanţi.
Adevărata răscruce nu e pe jos, între drumuri egal accesibile (false mijloace, din moment ce duc spre acelaşi ţel-adăpost), ci între lumea drumurilor indiferente şi săgeata cu vîrf aurit a monumentului. Intersecţie fără întîlnire, drumuri ce nu se ating. Ai nimerit punctul gol, rămîi în el. Aşa, cu vederea asta, poţi muri.
Vînează încremenirea, prin deambulare. Niciodată un deal, un brad sau o turlă în *peisaj* nu-ţi va arăta asta. „Există gînduri care nu vin decît în oraş.” [BG]

De parcă m-aş uita la un tablou de Velasquez (aşa cum ni l-a citit Foucault), evit masivitatea goală a „subiectului" principal, cel care îl va fi oprit pe fotograf, îl va fi întors, poate, din drum (sau îl va fi trezit, în sfîrşit, din plictiseala muzeală), şi mă las atras, om ce sînt, cititor de ziare şi privitor (consumator consumat) de televizor, în colţul întunecat, neclar, din stînga, de unde sîntem priviţi: acolo, fotograful, artistul, aflat brusc la lucru (arta nu doarme niciodată), s-a arătat oamenilor, a dobîndit „public". Culisele îşi saltă fustele, iar „spectatorii" neaşteptaţi (nu ştii cînd te poţi trezi spectator, cînd te vei vedea somat de un spectacol sau altul să caşti gura) nu ştiu la ce să privească mai întîi: la opera declarată, sau la cel care, asemenea lor, tocmai îi prinde pe neaşteptate în cadru? Nu există ceea ce numim spectatori puri. Spectatorul, mai ales în cazul artelor media, „tehnologizate", este protagonistul, mai exact spus *resursa*, *suportul*. Dar în ce constă spectacolul acestei imagini? Este arta care impune, „arta şi viaţa", arta copiind viaţa etc. Prins între cele două oferte şi apeluri feminine, micuţul mascul devine, fie şi doar pentru o clipă, stană de piatră, gîndire şi ezitare, trădare. Şi incredibilul tactil se produce: cu spatele, dar foarte aproape de marmura deşănţată, stă băiatul, regăsind, în faţa neruşinării mitologice a artei, graţia erotică. Îndrăgostiţii stau unul în aura celuilalt, totul făcut posibil de „cîmpul" rocii reci. La ce se gîndeşte băiatul? Îi trece oare prin minte să-şi pună cîndva prietena în poziţia imposibilă a statuii? Să nu insistăm. Mica lor paranteză se închide doar pentru ei, asta fac, da, cei doi, încearcă să scape devenirii-spectacol, „marmorizării" gesturilor. Deschiderii provocatoare a artei îi răspunde, imediat-provocată, retragerea posibilă numai în doi. Degeaba-i acolo fotograful, încercînd să adauge artă artei, să înmulţească provocarea împietrită, să extindă spectacolul. E sigur: singură, statuia nu i-ar fi deschis aparatul. [BG]

În această oglindă, care reflectă ca atare erata Erwartei (doamna aceea căreia ar fi inutil să-i deconspirăm delicata-i brumă de identitate), templele fructifere seamănă foarte bine cu tîmplele exemplare. Însă acesta nu este deloc un motiv pentru a striga cît ne ţine ura: „Copernic e mai tare decît Freud!“. [IT]

Poza de la St-Sulpice deschide altfel de spaţii: într-un continuum al cenuşiului cotidian, între caroserii prăfuite, *scootere* uzate şi borne de beton rugoase, oglinda retrovizoare sapă un puţ de lumină, din care răsar coloanele albe ale unui fel de templu. Seamănă cu un colaj, însă e născut din ochiul privitorului. a.l.ş. ştie întotdeauna să pună în scenă exteriorul imaginii, să-i adîncească sensurile, prin evacuare: subiectul se ascunde, uneori, în umbră sau în exces de lumină, alteori în imagini reflectate sau în panoramări nesfîrşite. Rareori acolo unde-l cauţi, gata să te atace pe la spate. Dacă „retrovizorul de la St-Sulpice” ar fi silabisit, cuminte, ABC-ul compoziţiilor postmoderne, ar fi fost color, s-ar fi jucat mai insistent cu corespondenţele formale şi ar fi propus o minimă (pseudo)morală la alegere: sau alienarea arhitecturii clasice în magma industrializării mercantile, sau recuperarea dulcegăriei neoclasice, în secolul designului şi a funcţionalului. Aici, însă, chiar nuanţa de sepia a imaginii e uşor deplasată şi pare că sapă abisul unui paradox, ca un titlu-enigmă. *Ceci n’est pas un miroir*. [GM]